

Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID)
Postboks 8019 Dep

0030 Oslo

Vår ref:
23/01116-2

Saksbehandler:
Inger Aasgaard

Dato:
29. januar 2024

Barneombudets hørings svar - Forslag om videreføring av midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina

Vi takker for muligheten til å komme med innspill til forslagene om videreføring av midlertidige endringer i lovverket som følge av fordrevne fra Ukraina med høringsfrist 31. januar 2024.

Barneombudet har ikke konkrete merknader til høringsnotatet, utover å gjenta innspillene i våre to tidligere hørings svar av henholdsvis 12. april 2022 og 20. februar 2023. Vi stiller oss fortsatt kritiske til flere av inngrepene som blir gjort i barns rettigheter som følge av de midlertidige lovendringene, og vil i det følgende gi noen overordnede betraktninger om disse.

Inngrep i barns rettigheter må være nødvendige og forholdsmessige

Barneombudet vil innledningsvis gjenta viktigheten av at barns rettigheter ivaretas også i situasjoner der velferdssystemet er under press som følge av høye ankomster. Inngrep i barns rettigheter må til enhver tid ha hjemmel i lov, følge et legitimt formål og være nødvendig og forholdsmessig. Begrensningene må oppheves så snart det ikke lenger er grunnlag for dem.

I høringsnotatet foreslås det å videreføre de midlertidige reglene, med enkelte endringer og presiseringer. Dette til tross for at mange av unntakshjemlene ikke har vært benyttet. Barneombudet vil gjenta vårt tidligere standpunkt om at de ubrukte lovhjemlene gir grunn til å stille spørsmål ved om de er nødvendige.

I vurderingen av videreføring av de midlertidige endringene i eksempelvis barnevernsregelverket, er det i høringsnotatet vist til at etater som Helsetilsynet og Bufdir ikke har mulighet til å vurdere hvilke utslag de midlertidige reglene har fått, ettersom de har vært brukt i svært liten grad. Departementet anerkjenner at videreføring av skjønnsmessige unntakshjemler gir en viss risiko for at unntakshjemlene kan bli benyttet selv om situasjonen ikke tilsier at det er påkrevd, men at departementet følger opp at reglene anvendes i henhold til lovgivers intensjon. Barneombudet mener fortsatt at selv om prognosene for ankomstene er usikre, er det grunn til å stille spørsmål ved om de midlertidige lovendringene som ikke er brukt er nødvendige.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Vi vil ytterligere gjenta at vi mener det er problematisk å gi forskriftshjemler som åpner for vide inngrep i barns rettigheter, basert på et mulig scenario. Det bør tilligge Stortinget å foreta en konkret vurdering av hvorvidt inngrep i barns rettigheter er nødvendige og forholdsmessige, og om den gjeldende situasjonen legitimerer slike inngrep.

Departementene må vurdere hvilke konsekvenser forslagene har for barn

For å vurdere om inngrep i barns rettigheter er forholdsmessige er det nødvendig å utrede grundig hvilke konsekvenser forslagene vil få for barna det gjelder. Grunnloven og FNs barnekonvensjon pålegger staten en plikt til å oppfylle, respektere og beskytte barns rettigheter. En viktig del av dette er å sikre at konsekvenser for barns rettigheter er kartlagt og vurdert før beslutninger fattes.

Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen artikkel 3 slår fast at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn. For å vurdere hva som er til barnets beste er det nødvendig å kartlegge hvilke konsekvenser et tiltak kan få for barn. En barnerettighetsvurdering skal sikre at konsekvenser for barn er tilstrekkelig vurdert når beslutninger fattes. Barnerettighetsvurderinger er dermed et verktøy for å sikre at forslag og ny politikk bidrar til å realisere barns rettigheter. FNs barnekomité har anbefalt at myndighetene benytter seg av barnerettighetsvurderinger som et verktøy for å sikre barns rettigheter.¹

Mange av lovendringene som foreslås videreført gjelder generelt og for alle barn. Dette innebærer at tiltakene kan få vidtrekkende konsekvenser og i realiteten bety en svekkelse av viktige tjenester for hele barnebefolkningen. Det er derfor viktig at myndighetene evaluerer konsekvensene og utreder hvordan svekkelse i tjenestetilbudet kan kompenseres for. Det er også viktig at myndighetene vurderer hvilke grupper av barn som er ekstra sårbare og er tilbakeholdne med å gjøre inngrep i deres rettigheter.

Inngrep i barns rettigheter må ledsages av tydelige retningslinjer

Barneombudet vil gjenta vårt tidligere innspill om at eventuelle inngrep må ledsages av tydelige retningslinjer. Koronapandemien har vist at det er behov for god og samordnet kommunikasjon fra sentrale myndigheter ut til ulike tjenesteytere. Det er viktig at dette blir ivare tatt på en god måte fremover.

Som redegjort for i våre tidligere høringsvar, etterlyser Barneombudet tydeligere vilkår for når de foreslåtte regelendringene kan åpne for unntak. Uten dette vil det være vanskelig å vurdere når unntaksbestemmelsene skal anvendes, og det er en risiko for at inngrepene ikke alltid blir forholdsmessige eller nødvendige. Vilårene må være tydelige og så snevre som mulig og det må sikres tilstrekkelig kontroll med at lovverk og forskrifter følges. De som yter tjenester til barn og unge må være forberedt på hvilke konsekvenser lovendringene kan ha for tilbudet de gir til barn, slik at de kan vurdere behovet for kompenserende tiltak.

---

¹ CRC/GC/2003/5 avsnitt 45

Med vennlig hilsen

Ivar Stokkerei
fagsjef

Inger Aasgaard
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo